

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi Fihristi

Rıza Yurddaş*

Ali Akpınar**

1. Giriş

1.1. Genel

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi Fihristi (Fihrist), Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergilerinde (Tutanak Dergisi) aranılanın kolaylıkla bulunması, Tutanak Dergilerinin daha etkin kullanımının ve azami faydanın temini, araştırmacılara azami kolaylığın sağlanması, bu konudaki taleplerin en kısa sürede ve en doğru şekilde karşılanması amacıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı 23 Nisan 1920 tarihinden günümüze kadar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Müdürlüğüne hazırlanmaktadır.

1.2. Fihrist Hazırlama Rehberi

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde uygulanmakta olan Kalite Yönetim Sistemi kapsamında dokümanite edilen Tutanak Müdürlüğü Fihrist Hazırlama Rehberi'nde bu rehberin hazırlanmasının amacı, "Tutanak Müdürlüğüne

* TBMM Tutanak Müdürlüğü, Uzman Stenografi.

E-posta: rizayurttas@mynet.com

** TBMM Tutanak Müdürlüğü, Setenograf-Fihrist Görevlisi

yerine getirilen cilt fihristlerini ve yıllık fihristleri hazırlama faaliyetinin esaslarını belirlemek ve bu konuda, uygulayıcılar için bir rehber hazırlamak” olarak açıklanmış ve “Tutanak Dergisinin basım işleminden sonra başlamak üzere, önce her cilt için ve dönem sonunda da yıllık olarak “İçindekiler” listesinin hazırlanması aşamasına kadar geçen bütün faaliyetleri kapsamaktadır” denilmek suretiyle, kapsamı belirlenmiştir.

1.3. Tanımlar

Yine aynı rehberin tanımlar bölümünde,

1.3.1. Cilt Fihristi

Bir cilde ait tutanaklar basıldıktan sonra “Konu Başlıkları”na ve “Söz Alanlar” sıralandırmasına göre ve alfabetik sistemle o cilde ait “İçindekiler” tablosunun hazırlanması,

1.3.2. Yıllık Fihrist

Bir yasama yılında hazırlanan fihristlerin karmasından meydana getirilen “İçindekiler” tablosu,

1.3.3. Fihrist Konu Başlıkları

Fihrist hazırlanmasına esas teşkil eden ve “Ad Cetveli”nden “Yoklamalar”a kadar 43 ana başlık hâlinde düzenlenen fihrist maddeleri, olarak, fihristle ilgili tanımlar yapılmıştır.¹

2. Tutanak Fihristi Düzenleme Esasları

2.1. Genel Esaslar

Bilindiği gibi, Tutanak Müdürlüğüne hazırlanan fihrist, Parlamento tarihinin anahtarı mahiyetindedir. Son derece titiz, dikkatli ve yorucu bir çalışmayı gerektiren fihrist hazırlama işlemi, Parlamento tutanaklarına değişik açılardan (konu, milletvekili adı, birleşim ve oturum vb.) kolay, çabuk ve

¹ Tutanak Müdürlüğü Fihrist Hazırlama Rehberi, 15/07/2005, s. 1.

güvenilir şekilde ulaşılmamasını sağlar. Dolayısıyla, ihtiyaç duyan herkesin başvurmak durumunda olduğu ilk kaynaktır.

Tutanak Müdürlüğü kurulduğundan bu yana yürütülen bu faaliyet sonucu köklü bir bilgi birikimi ve tecrübe oluşmuştur. Bu bilgi birikimi ve tecrübe ışığında, zaman içerisinde karşılaşılan güçlükler giderilerek, aranılana en kolay yoldan ulaşımı temin amacıyla fihrist hazırlanması işlemi geliştirilmiş ve bugünkü noktaya gelinmiştir.

Bugün, teknolojinin son imkânlarıyla hazırlanan Tutanak Fihristi'nin kullanım kolaylığı, pratikliği ve bugüne kadar oluşan bilgi birikimi ve tecrübe sayesinde aranılana en çabuk ve pratik yoldan ulaşılmakta, talepler bu yolla seri şekilde karşılanabilmektedir.

2.2. Uygulama esasları

2.2.1. Fihristte yer alması gereken konu başlıkları, AD CETVELİ'nden YOKLAMALAR'a kadar 43 ana başlık hâlinde ve alfabetik sırayla düzenlenmiş; yalnız, SÖZ ALANLAR başlığı, neredeyse fihristin yarısını kaplaması ve bu yönde talebin fazla olması nedeniyle fihristin sonunda yer almıştır.

2.2.2. Tutanaklar basıldıktan sonra "Konu Başlıkları"na göre ve söz alanlar sıralandırmasıyla öncelikle cilt fihristi yapılır. Cilt Fihristleri hazırlanırken, basımeviden gelen o cilde ait tutanakların "İÇİNDEKİLER" başlığı altındaki konuları sırayla fihriste alınır. Her cilt fihristi, ait olduğu cildin başında yer alır. Bir yasama yılında hazırlanan cilt fihristlerinin karmasından da yıllık fihristler oluşturulur. Yıllık fihristlerin baş tarafında "İçindekiler" bölümü de yer alır.

2.2.3. Fihrist hazırlanırken, önce cümle başındaki tırnak, parantez, rakam ve daha sonra da alfabetik sıra esas alınır, yanına kısaca konusu yazılır, daha sonra sırayla Cilt (C), Birleşim (B), Sayfa numarası aynı satırda yer alır.

2.2.4. Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğünce hazırlanan Kanunlar Dergisi'nde de, her kanun metninin sonunda, o kanunun görüşmelerine ilişkin bilgilerin (görüşüldüğü yasama dönemi, yasama yılı ve birleşimi ile sayfa numaraları) yer alması sağlanır.²

² Tutanak Müdürlüğü Fihrist Hazırlama Rehberi, 15/07/2005, s. 1.

3. Tutanak Fihristi Hazırlanmasının Tarihî Gelişimi

3.1. 1920-1960 arası Düzenlenen Tutanak Fihristleri

Büyük Millet Meclisinin açıldığı 23 Nisan 1920 tarihinden 27 Mayıs 1960 İhtilaline kadar geçen süre içinde 12 Dönem Meclis çalışması yapılmış ve bu dönemlerde, her cilt için hazırlanan Cilt Fihristleri dışında, “Devre / Dönem Umumi Fihristi” adı altında,

- 1920-1923: Birinci Devre Umumî Fihristi,
- 1923-1927: İkinci Devre Umumî Fihristi,
- 1927-1932 : Üçüncü Devre Umumî Fihristi,
- 1932-1935 : Dördüncü Devre Umumî Fihristi,
- 1935-1939 : Beşinci Devre Umumî Fihristi,
- 1939-1943 : Altıncı Devre Umumî Fihristi,
- 1943-1945 : Yedinci ve Sekizinci Dönem Umumî Fihristleri,
- 1946-1950 : Dokuzuncu Dönem Umumî Fihristi,
- 1950-1954 : Onuncu Dönem Umumî Fihristi,
- 1954-1957 : Onbirinci Dönem Umumî Fihristi,
- 1957-1960 : Onikinci Dönem Umumî Fihristi,

olarak devre/dönem fihristleri düzenlenmiştir.³

3.2. Kurucu Meclis Döneminde Düzenlenen Tutanak Fihristleri

13 Aralık 1960 tarihli ve 157 sayılı Kanun’la kurulan Kurucu Meclis, Millî Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisinden oluşuyordu. Bu dönemde,

6.1.1961-3.9.1961 tarihlerini kapsayan “T.C. Temsilciler Meclisi Genel Fihristi ile

6.1.1961-4.9.1961 tarihlerini kapsayan “Kurucu Meclis Genel Fihristi” hazırlanmıştır.⁴

³ Bkz. 1920-1960 “Devre-Dönem Umumî Fihristleri”

⁴ Bkz. 6.1.1961-3.9.1961, “Kurucu Meclis ve Temsilciler Meclisi Genel Fihristleri”

3.3. 1961-1980 Arası Düzenlenen Tutanak Fihristleri

Bu dönem, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun ayrı ayrı faaliyet gösterdiği dönemdir. Ayrıca, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun birleşik toplantıları da bu dönemde gerçekleştirilmiştir.

3.3.1 Millet Meclisi Tutanak Fihristleri

1961-1980 arası Düzenlenen Tutanak Fihristleri, yine, her cilt için cilt fihristleri yanında, “Millet Meclisi Tutanak Dergisi Genel Fihristi” adı altında, her yasama yılı için, toplam 19 adet yıllık fihrist düzenlenmiştir.

3.3.2 Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi Fihristleri

1.1.1962-19.8.1980 arası faaliyet gösteren Cumhuriyet Senatosunda, her cilt için cilt fihristi ve her yasama yılı için yıllık fihristler hazırlanmıştır.

3.3.3 Birleşik Toplantı Tutanak Dergisi Fihristleri

25.10.1961-11.9.1980 arası dönemde, Birleşik Toplantı Tutanak Dergileri için, her cildin başında cilt fihristleri düzenlenmiş, dönem fihristi veya yıllık fihrist düzenlenmemiştir.⁵

3.4. Millî Güvenlik Konseyi Tutanak Fihristleri

19 Eylül 1980 tarihinden 6 Aralık 1983 tarihine kadar devam eden Millî Güvenlik Konseyi döneminde de, her cilt için ayrı ayrı cilt fihristleri, dönemin tamamı için de “Millî Güvenlik Konseyi Tutanak Dergisi Genel Fihristi” adı altında, bütün cilt fihristlerini içine alan genel bir fihrist düzenlenmiştir.

⁵ Bkz. 1961-1980 “Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu, Birleşik Toplantı Fihristleri”

3.5. Danışma Meclisi Tutanak Fihristleri

23 Ekim 1981 tarihinden 1 Aralık 1983 tarihine kadar geçen dönemde, Millî Güvenlik Konseyi yanında Danışma Meclisi de çalışmalarını sürdürmüş, bu dönemde yapılan Danışma Meclisi toplantılarında, her cilt için ayrı ayrı cilt fihristleri yanında, bütün dönemi içine alan “Danışma Meclisi Tutanak Dergisi Genel Fihristi” düzenlenmiştir.

3.6. 1 Aralık 1983’ten Günümüze Tutanak Fihristi Çalışmaları

1 Aralık 1983 tarihinden günümüze kadar geçen 17, 18, 19, 20, 21, 22. dönemleri içine alan yasama sürecinde, yine, her cilt için cilt fihristleri ve bir yasama yılı içindeki cilt fihristlerinin karmasından oluşan yıllık fihristler hazırlanmıştır.

3.7. Gizli Celse Zabıtları Fihristi

24 Nisan 1920’den 25 Ekim 1934 tarihine kadar yapılan gizli celselere (Kapalı Oturum) ait tutanaklar “Gizli Celse Zabıtları Umumî Fihristi” adıyla, tek ciltte toplanmış, 25 Ekim 1934 tarihinden sonra gerçekleşen Kapalı Oturum tutanaklarına ait fihrist, genel fihristin “Kapalı Oturumlar” bölümünde yer almıştır.

Örnek:⁶

C B Sayfa

KAPALI OTURUMLAR

— Anavatan Partisi, Sosyaldemokrat Halkçı Parti ve Doğru Yol Partisi grupları adına grup başkanvekilleri Ankara Milletvekili Onural Şeref Bozkurt, İstanbul Milletvekili Hasan Fehmi Güneş, Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan ve 5 arkadaşının, terörle ilgili olarak Hükümetin çalışmaları ve alınan tedbirler konusunda genel görüşme açılmasına ilişkin	41 (81) 312:313

⁶ Tutanak Dergisi Yıllık Fihristi, D: 18, YY: 3; C: 32, s. 46.

3.8. 1982 Anayasası Görüşme Tutanakları Fihristi

1982 Anayasası, Danışma Meclisi Anayasa Komisyonu, Danışma Meclisi ve Millî Güvenlik Konseyinde görüşülmüş ve bu görüşme sürecinde, Anayasa metni her aşamada değişikliklere uğramış, madde numaraları, madde başlıkları, konu başlıkları değiştirilmiş, bazı bölümler metinden çıkarılmıştır. Bu karmaşık görüşme sürecinde, aranılana en doğru ve en kısa yoldan ulaşılması ve bu konudaki taleplerin hızlı ve güvenilir bir şekilde karşılanması amacıyla, “Danışma Meclisi 1982 Anayasası Görüşme Tutanakları Fihristi” adı altında ayrıca bir fihrist düzenlenmiştir.

4. Fihrist Konu Başlıkları ve Uygulama Örnekleri

4.1. Fihrist Konu Başlıkları

Tutanak Fihristleri “Ad Cetveli”, “Atatürk”, Bakanlar Kurulu”, Başkanlık Açıklama ve Duyuruları”, “Birleşimler”, “Cumhurbaşkanı”, “Cumhurbaşkanlığınca Geri Gönderilen Kanunlar”, “Çeşitli İşler”, “Dönem Sonu İşleri Bülteni”, “Düzeltilişler”, “Geçen Tutanak Hakkında Konuşmalar”, “Geçen Tutanak Özetleri”, “Genel Görüşme Önergeleri”, “Gensoru”, Gündem Dışı Konuşmalar”, “Kanun Hükmünde Kararnameler”, “Kanunlar”, “Kapalı Oturumlar”, “Kararlar”, “Komisyonlar Bülteni” “Meclis Araştırması Önergeleri”, Meclis Soruşturması Önergeleri”, “Milletvekilleriyle İlgili İşler”, Olağanüstü Toplantılar”, Oturum Başkanının Konuşmaları”, “Oylamalar”, “Ölüm Ceza-ları”, “Önergeler”, “Öneriler”, “Plan Görüşmeleri”, “Raporlar”, “Sataşmalara İlişkin Konuşmalar ve Açıklamalar”, “Saygı Duruşu”, “Sıkıyönetim ve Olağanüstü Hâl”, “Sorular ve Cevapları”, “Söylevler”, “Tasarılar”, “Teklifler”, “Teşekkür, Tebrik, Temenni ve Taziyeler”, Tezkereler”, “Usul Hakkında Görüşmeler”, “Yoklamalar”, “Söz Alanlar” ana başlıkları ve aranılana ulaşım kolaylığı açısından alt başlıklar halinde hazırlanmaktadır.⁷

⁷ Tutanak Müdürlüğü Fihrist Hazırlama Rehberi, 15.07.2005, s. 2-3.

23 Nisan 1920'den bu yana, günün şartları, ihtiyaçlar ve beklentiler doğrultusunda, fihrist konu başlıklarında bazı değişiklikler yapılmış, kullanılmayan bazı başlıklar çıkarılmış, yeni başlıklar eklenmiştir.

Fihrist düzenlenmesinde, ulaşımı kolaylaştırmak ve aranılanı kolaylıkla bulabilmek amacıyla, bazı konulara birden fazla başlık altında fihristte yer verilmiştir. Örneğin, dokunulmazlıklar konusu, “Başbakanlık Tezkeresi” ve “Komisyon Raporları” başlıkları altında; gündem dışı bir konuşma, “Gündem Dışı Konuşmalar” ve “Söz Alanlar” başlıkları altında; herhangi bir konuda verilen kanun teklifi, “Teklif Sahibinin Soyadına Göre”, “Teklifin Konusuna Göre”, “Komisyon Raporları” başlıkları altında fihristte alınır.

4.2. Fihrist Uygulama Örnekleri

Bu bölümde “Gündem Dışı Konuşmalar”, “Söylevler”, “Söz Alanlar”, “Teklifler” başlıkları altında, bir faaliyetin Tutanak Dergisi Fihristinde nasıl yer aldığıyla ilgili birkaç örnek verilmiştir.

4.2.1. Gündem Dışı Konuşmaların Tutanak Fihristine Alınması

Örnek:⁸

C B Sayfa

GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

(Soyadı Sırasına Göre)

— ADAN Celal (İstanbul)-Kredi kartı borçlularına ödeme kolaylığı getirilmesine ilişkin	83 (53) 638:639

⁸ TBMM Tutanak Dergisi Yıllık Fihrist, D: 21, YY: 4-5.

4.2.2. Söylevlerin Tutanak Fihristine Alınması

Örnek:⁹

C B Sayfa

SÖYLEVLER

— SEZER Ahmet Necdet (Cumhurbaşkanı)-21 inci Dönem Dördüncü Yasama Yılıni açış konuşması	71 (1) 5:25

4.2.3. Söz Alanların Tutanak Fihristine Alınması

Örnek:¹⁰

C B Sayfa

SÖZ ALANLAR

(Soyadı Alfabetik Sırasına Göre)

— AÇBA Sait (Afyon)-4276 Sayılı 2003 Mali Yılı Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu Münasebetiyle	102 (127) 450:454
— Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu münasebetiyle	90 (79) 220:224 (80) 364:365, 373

4.2.4. Tekliflerin Tutanak Fihristine Alınması

Örnek:¹¹

C B Sayfa

TEKLİFLER

A) Soyadı Alfabetik Sırasına Göre

— CAN Ramazan (Kırıkkale)-İle 3 milletvekilinin; Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair (2/440)	83 (96) 570:574 84 (97) 29:34

⁹ TBMM Tutanak Dergisi Yıllık Fihrist, D: 21, YY: 4-5.

¹⁰ TBMM Tutanak Dergisi Yıllık Fihrist, D: 21, YY: 4-5.

¹¹ TBMM Tutanak Dergisi Yıllık Fihrist, D: 22, YY: 3.

A) Konusuna göre

— Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair (2/444)	83 (96) 570:574 84 (97) 29:34

5. Sonuç

Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışından günümüze Tutanak Müdürlüğü bünyesinde yürütülen Tutanak Dergisi Fihristi hazırlama çalışmaları kapsamında, ciddi bir gelenek tesis edilmiş, ayrıca büyük tecrübe, bilgi birikimi ve beceri oluşmuştur.

Hazırlanan Tutanak Dergisi, Tutanak Müdürlüğü ve Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğü haricinde, Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürlüğü ile Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğünde de arşivlenmekte ve kullanıcılara bu yönde hizmet verilmektedir.

Kütüphane, Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğünce, 1920 yılından günümüze kadar olan Tutanak Dergileri dijital ortama aktarılmıştır ve çeşitli alanlarda (dönem, yıl, tarih, tür, cilt, sayfa, konuşmacı, konu v.s) başvuru yapıldığında dijital ortamda tutanaklara erişmek mümkün olmaktadır.

Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğünde ise, dönem, yasama yılı, birleşim, oturum vb. değişik alanlarda arşivleme yapılmakta, bu alanlarda arama yapıldığında, talepler, basılı ortamda karşılanmaktadır.

Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğünde arşivlenen Tutanak Dergileri ise daha çok yasama faaliyetinde kullanılmaktadır. Bu müdürlük bünyesinde oluşturulan Mevzuat Bilgi Sistemi de Tutanak Dergileri esas alınarak hazırlanmaktadır.

Tutanak Müdürlüğü bünyesinde, 1.10.2000 tarihinden beri dijital ortamda hazırlanan Tutanak Dergisi Fihristleri, baskıya hazır hâlde Basımeye gönderilmektedir. Kütüphane, Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğünde ve Genel Evrak ve Arşiv Müdürlüğünde de, önceki dönemlere ait Tutanak

Müdürlüğü fihristlerinin dijital ortama aktarılması ve tasnifi çalışmaları sürdürülmektedir.

Bundan sonra Tutanak Fihristlerinden etkin şekilde yararlanmak ve aranılana en kestirme yoldan, en doğru şekilde ulaşmak amacıyla, bu konudaki çalışmalar ilgili birimlerce koordinasyon içinde yürütülmeli; hâlen düzenlenen Tutanak Dergisi Fihristi esas alınmak suretiyle, dijital ortamda fihrist düzenlenmesi geliştirilmeli ve Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde kullanılacak tek tip, hatasız ve mükemmel fihriste ulaşma yolunda gayret gösterilmelidir.